

האמת הפנימית של טליה קינן

בתערוכה המרגשת של קינן חל תהליך של הפשטה לעומת יצירתה הקודמת. ניטל ממנה קורטוב הדקורטיביות שהיה בה, והיא מהודקת ומחכזת יותר

עודי צור | 25.07.2014 | 11:31

Log In

הורד עכשיו ללא תשלום הארץ android

הורד עכשיו ללא תשלום הארץ iPhone

לתגובות

הדפס

שלח לחבר

שתף בטוויטר

שתף בפייסבוק

שתף

הוסף לרשימת קריאה

טליה קינן - "מחשבה על אבן", אוצרת: ורד זפרן גני, סדנאות האמנים בתל אביב

זהו מסע מבעד לחומר, אל תוך הנפש ובו בזמן אל העולם שבחוץ, מסע שחשים בו את משך הזמן המקנן באבן ובשירה על האבן ועל הדמעה, או אגל הדם הניגר ממנה. בתערוכה המרגשת והמאופקת הזאת של טליה קינן חל גם תהליך של הפשטה ופישוט כלשהו לעומת יצירתה הקודמת. ניטל ממנה קורטוב הדקורטיביות שהיה בה, והיא מהודקת ומחכזת יותר, ובכך קרובה יותר לאמת הפנימית של קינן ושל מעשה האמנות התובעני.

אולי זה גם אופיין המיוחד של סדנאות האמנים בתל אביב, שהן לא גלריה פרטית ולא מוזיאון, מה שאיפשר את תהליך היצירה המתמשך ואת אופיו הלא מסחרי ונטול המטבדות המוזיאולית. קינן גם התאימה את עשייתה לאופיו הפיסי של המקום. בטקסט שכתבה ורד זפרן גני לתערוכה נכתב: "חומרים אלו הצטברו אל תערוכה המפזרת בעדינות מחוות של שיתוף גורל הנטבע משיתוף מקום כפוי של פליטות שהולידה פליטות, וכאב שיוצר כאב".

פסקול הווידיאו "כביש 443", יוצא דופן בעשייתה של קינן, אך הוא משמש כפסקול חרישי וקצבי לתערוכה כמכלול. זהו מסע סתמי, גולמי, שגרתי, לאורנו של הכביש הטעון הזה שקינן נוסעת בו בדרכה מתל אביב לבצלאל ובחזרה, כשמלות השיר שכתבה אפרת מישורי והלחינו ומבצעים יונקי הדבש (קינן וגיא שרף) דבקו בו כדאגת אם המלווה את בתה לכל אורך הדרך. השיר מטעין ברגש את הנוף הזה החולף כמות שהוא מבעד לעדשת המצלמה שוות הנפש, והלחן צובע אותו בפעימה קצבית המוהלת מזרח ומערב ללב אחד דואב ומייחל.

טליה קין, מלאך על עץ צילום: עדי צור.

"הידעת, אמי, לבי אינו מרגיש. / הידעת, בתי, לבך אינו נגיש". הנף ההררי קשה העורף והרך כאחד חולף מבעד למקצב גדרות ההפרדה (החופף למקצב השירה), מעבר למעקה המגן, בין עמודי המתח הגבוה ומגדלי השמירה, בין חדות לטשטוש. רמאללה מופיעה ונעלמת, עד שפעימות המוסיקה חדלות והעין והאוזן מופקרות למראה ולקול העירומים, לרוח היבשה החולפת מאוושת בגדרות.

עוד בתערוכה, רישום ציורי בגירים של מלאך נטול כנפיים היושב חסר ישע בצמרתו של עץ, עשוי מחומר אור צהוב, והאש שממנה נמלט מטפסת במעלה הגזע והענפים. רישום מרגש נוסף הוא "אנא ובינתי דריה" (אני ובתי דריה). זהו דף עלעלי שיש בו מהצנע הסימבולי של האמנות שאחרי המלחמה הגדולה. קינן סרקה את המשטח הכהה המאובק בתלמים תלמים של אדום, מספיגה את אמצעו של השדה החרוש בכתם שמנוני הנראה כאם החובקת אל חיקה את בתה, ולכל אחת מהן עין אחת המתבוננת באחרת כדגיגים בסבך.

עוברים אל עבודה עצומת ממדים המורכבת מרצף של תשעה "לוחות" (שלושה על שלושה): אלו ניירות גדולים מלבניים שכוסו בשכבה של דיו נוזלי וגיר כתום שמנוני, היוצרים ביניהם ריאקציה הנדמית לברזל אכול חלודה. המרקם המפליא בעושרו המופשט משתנה מלוח ללוח.

מנגד עונה לה עבודה נוספת, זהה בגודלה והרכבה, אך בה נדמה שתעתועי הזמן והאלמנטים הטבעיים חותמים את חותמם במרקם נפשי של לוחות בטון חשוף, כגלעד למודרניזם ולאנדרטאותיו. וביניהן ולצדיהן מתגמדות יתר היצירות. כאותה תמונה לילית שבקרקעיתיה מקננות ביצים תמות (במקצב של אחת ושתיים), בקן שאסופת זרדיו הן שריטות שפצעו את אשליית עור הלילה הדק, ומסביב רוחש הלילה מיישיות חידה המבליחות ונעלמות.

עד כאן חלקה המואר של התערוכה. בחלקה החשוך, על קירותיו השחורים, חוללה קינן נסים המפליאים בפשטותם. כגון העבודה "מה שזורח" - רישום בסיסי סכימטי של סורגים בדגם אוריינטלי, הסוגרים על חלונות ומרפסות אין ספור במרחב המקומי, היהודי והערבי,

המשמשים כגריד שעליו קינן פורשת מפה סימטרית של גרמי שמים כמערך אסטרונומי ממותק וסכריני. כי את הדימויים הכמו ילדותיים המצוירים בגירים צבעוניים מאירה האמנית בהילת אורות מהבהבים - חיזיון פשוט שמרחב הקירות השחורים ודמיונה של קינן מפיחים בו מסתורין.

בעבודה "לאבד מפתח" קינן רשמה בגיר לבן מעוין מלא המתפקד כבלאטה (מרצפת) ערירית, על שחור הקיר, שמדי כמה רגעים מתגלגל לו משום מקום מפתח וירטואלי וחבץ בחיק הבלאטה, וקול שקשוקו המתכתי מהדהד בחלל. זוהי יד לכל אותם מפתחות שהלכו לאיבוד והממתינים להימצא. אולי גם מחווה למפתחות שקשישי הפליטים נושאים בצחרם שנים אחרי אובדן הבית.

בהמשכו של אותו קיר שחור תלויים כמלבנים של אור צורת סהר סידיני מגיר לבן המתחדד בצדו הקמור ומתפוגג בצדו הקעור; ציפורן לבנה האובדת בתכלת שמי יום, לצד ציור של תרמילי עץ סרק המתנדנדים כחרבות על ענפים דקים, ומבעד לעורם המצהיב נראים הזרעים הטמונים בהם. שני הציורים שהם כבתים של אותו שיר מוצף אור הגוהרים בחשיכה.

ושבו חוזרים אל החלק המואר. ודווקא כאן, באור המלא, אורב "נחש" שחור המתפתל על המרקם דמוי הבטון החשוף, ועל שחור פיתוליו קינן רשמה בבוהק גרפיטי (עיפרון) את דוגמת קשקשיו, הנראים כרצף של גדרות וגדרות תייל מיניאטוריות מתעקלות, שהיה סימן ההיכר של קינן וכאן הוא יפהפה במזעזע. על ראש הנחש דורכות רגליו השמנמות של ילד, לא מודע לסכנה - והרישום הציורי הזה נדמה לשבר של תבליט עתיק המעטר מיתוס של מוות ותחייה.

העבודה "הדמעה" מחזיקה שני חלקים: ציור נגטיב מאפיר מואר בחושך כרנטגן של דמעה - והיא הגירסה הגרוטסקית של הציור הפואטי, הרציני, שלצדו: בגיר לבן, על רקע שחור כלוח כיתה, קינן רשמת, כתלמידה סוררת בשעת ההפסקה, קריקטורה של דמעה עם פה מחיך חסר שיניים וחוד ככובע של ליצן. בין שתי עבודות הדמעה תלוי ציור של "מרפסת", ציור ריאליסטי בשמן על בד של מרפסת מטבח, שבו הכיעור הקיומי המקומי היה ליזפי ציורי, שבו אפלט פנים הבית פוגשת את האור המסמא שבחוץ מבעד לדוגמאות שונות של סורגים, ההופכים את הפנים למכלאה, מלבד חלון אחד שעל ריבועו מסוכך וילון צחור המתנפנף קלות ברוח, כווילון שבציורי הבשורה של הרנסנס המוקדם, מפריד לא מפריד בין הפנים לחוץ. אך כאן אין בתולה ואין מלאך, רק מרפסת של שיכון שקופסאות קרטון ערומות בה באניגמטיות.

רק בקדמת הציור, נאחזת או תלויה על מעקה המרפסת, מבחוץ, מין דמות עיוועים מעוררת פחד מה, המפירה את הריאליזם השיכוני. ושפות הציור השונות במכוון שבשילוש הזה משוחחות ביניהן בעושר יצירתי המעורר את דמיונו של הצופה.